

**Петрович В. В.**

*к.і.н., доцент ВНУ імені Лесі Українки*

## **ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

Рух України до інформаційного суспільства і цифрової економіки обумовлює необхідність трансформації професійних якостей і кваліфікаційних вимог для державних службовців. Розвиток інформаційного суспільства і повсюдне впровадження технологій е-урядування та інструментів е-демократії висувають підвищені вимоги до компетентності чиновників у сфері інформаційно-комунікаційних технологій та цифрової грамотності. В умовах інформатизації суспільства цифровізація виступає визначальним фактором підвищення якості державного управління. Рациональне застосування цифрових технологій в державному секторі являється одним із основних завдань соціально-економічного розвитку України. Соціальні мережі сприяють полегшенню доступу до різноманітних ресурсів, формуванню інноваційних послуг, які значно полегшують якість роботи державних службовців і життя в цілому [1].

З огляду на вищезначене, можна констатувати, що формування цифрової грамотності державних службовців сприяє інтенсивнішому розвитку держави та оперативнішій реалізації державних рішень і реформ. На сьогодні, в системі органів публічної влади впровадження цифрових технологій – це один із основних напрямків її реформування.

Використання цифрових технологій державними службовцями суттєво уможливорює підвищення ефективності їх праці, забезпечуючи тим самим автоматизацію процесів публічного управління та адміністрування. Це дозволяє зекономити час та інші ресурси, дає можливість створити належні умови для доступності та прозорості діяльності суб'єктів державного управління.

Міністерство цифрової трансформації України (створене у вересні 2019 року) покликане реалізовувати державну політику в сфері цифровізації. Дане Міністерство забезпечує також реалізацію державної політики в сфері електронного урядування, надання електронних та адміністративних послуг, відкритих даних, електронних довірчих послуг, та електронної ідентифікації національних електронних інформаційних ресурсів; розвитку доступу до Інтернету, електронної комерції, тощо [2; 8].

Слід зазначити, що в останні роки спостерігається підвищення роботи щодо цифрової кваліфікації держслужбовців.

У Положенні про Міністерство цифрової трансформації України визначено, що Мінцифри покликане забезпечувати:

- формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства;
- формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;
- формування та реалізацію державної політики у сфері відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу;
- формування та реалізацію державної політики у сфері надання електронних та адміністративних послуг;
- формування та реалізацію державної політики у сфері електронних довірчих послуг;
- формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку ІТ-індустрії;
- виконання функцій центрального засвідчувального органу шляхом забезпечення створення умов для функціонування суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг [7].

Слід зазначити, що урядом схвалено «Концепцію розвитку цифрових компетентностей і план заходів з її реалізації до 2025 року», основною метою якої є визначення пріоритетних напрямів і основних завдань з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей, підвищення рівня цифрової грамотності населення, зокрема працездатних осіб, громадян похилого віку, малозабезпечених сімей, осіб з інвалідністю, інших вразливих груп населення, в умовах розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства [8]. Основними завданнями цієї Концепції є:

- формування та розвиток цифрових навичок та цифрових компетентностей в суспільстві, що сприятимуть розвитку цифрової економіки та суспільства, а також розвитку електронної демократії і людського капіталу;
- забезпечення правового регулювання з питань формування державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей громадян;
- розроблення комплексних змін до законодавства, що забезпечить визначення цифрової освіти, цифрових навичок та цифрових компетентностей у сферах суспільного життя;
- визначення системи та опису складових цифрової компетентності (рамки цифрової компетентності), а також вимог до рівня володіння цифровими навичками та цифровими компетентностями різних категорій працівників, зокрема в професійних стандартах;
- забезпечення координації дій на рівні органів виконавчої влади з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей;
- створення індикаторів для моніторингу стану розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей;
- підвищення рівня обізнаності громадян щодо небезпек в Інтернеті [8].

Прийняття Концепції сприяє також удосконаленню процесу оцінювання та вимог щодо цифрової компетентності кандидатів на зайняття посад державної служби, розробці освітніх курсів, навчанню та тестуванню з цифрової грамотності державних службовців, впровадженню єдиних підходів

до змісту, форм та методів підвищення кваліфікації державних службовців з питань цифрової грамотності, методичній підтримці конкурсних комісій з питань оцінювання рівня цифрової грамотності державних службовців.

Цифрову грамотність додано до вимог управління організацією роботи та персоналом і до переліку потреб у професійному навчанні, який визначається під час визначення результатів виконання завдань державним службовцем [8].

Л. Матвейчук і П. Польовий вважають, що цифрова грамотність відіграє важливу роль у формуванні іміджу державного службовця. Зокрема державний службовець набуває низку вмінь, як-от: послуговуватися цифровими медіа; змога вільно користуватися у професійній діяльності новими інформаційно-комунікаційними технологіями: використовувати комп'ютерне обладнання, програмне забезпечення та офісну техніку; здатність працювати з базами даних законодавства, вміння працювати в умовах електронного урядування та інше. Відтак, набуття та вдосконалення професійних знань, умінь і навичок з цифрової грамотності – це важлива складова для державного службовця під час виконання своїх посадових обов'язків [6].

І. Сіماشко, досліджуючи імідж державного службовця, зазначає що він «виступає своєрідним показником підтримки та схвалення дій, рішень і вчинків діючої влади з боку населення. Тому створення позитивного іміджу державного службовця є запорукою успішної та ефективної роботи органів державної влади, а його формування набуває важливого значення для усіх державних службовців без винятку» [9, с. 817].

А. Сінчук констатує, що «задня досягнення найвищого рівня ефективності у процесі свого функціонування, державним службовцям необхідно сформувати та підтримувати позитивний імідж державної влади як своєрідного явища для здійснення її оцінки. Це зумовлено тим фактом, що негативне ставлення громадян до органів державної влади закладає основу для

виникнення недовіри до держави загалом, зрештою викликаючи такі згубні явища як ворожість, апатія чи фрустрація» [10, с. 64].

К. Копняк і В. Покинйчереда стверджують, одним із вагомих факторів, які впливають на формування іміджу державних службовців, є підвищення цифрової грамотності, яка необхідна для того, щоб ефективно використовувати ті можливості, які надає їм держава. Володіючи цифровою грамотністю, державні службовці мають більше шансів на працевлаштування та на підйом по кар'єрних сходинках. Завдяки цифровій грамотності є можливість вдосконалювати себе [5].

А. Іщенко та А. Сінчук вважають, що формування іміджу державного службовця в контексті цифровізації також вимагає цілеспрямованої роботи із підвищення рівня цифрових навичок державних службовців, у тому числі таких важливих навичок як захист персональних даних в мережі Інтернет [3, с. 113].

Функціонує чимало програм, які спрямовані на підвищення рівня цифрової грамотності посадових осіб місцевого самоврядування задля освітнього розвитку, спрощення взаємодії українських громадян з державою з використанням сучасних технологій. Після проходження таких програм державні службовці набувають навичок з аналізу, оцінювання та визначення пріоритетних напрямків упровадження технологій цифровізації та електронного врядування; ефективного та безпечного використання сучасних цифрових технологій у професійній діяльності.

Наразі таке дистанційне навчання державних службовців забезпечує низка платформ, зокрема Платформа «Система дистанційного навчання Національної академії державного управління при Президентові України» [10]. Для державних службовців може стати у нагоді онлайн-курс, який охоплює широкі можливості та особливості функціонування безкоштовних сервісів Google для використання в професійній діяльності: Цифрова грамотність державних службовців 1.0. на базі інструментів Google [11]. Такі онлайн послуги – це, насамперед, комфорт, зручність та економія часу для

працівників державної служби. Адже навчання здійснюється у формі проведення інтерактивних відеолекцій-презентацій, відеоконференцій, семінарів (вебінарів), дискусій із застосуванням соціальних мереж, чатів інтернет-форумів та у режимі віддаленого часу (онлайн) та у режимі реального часу (онлайн), самостійного вивчення відповідної нормативно-правової бази та навчально-методичної літератури.

Варто зауважити, що система професійної підготовки і перепідготовки кадрів для державної служби повинна відповідати новим вимогам – забезпечувати ефективне функціонування сервісів е-урядування, офіційних відомчих вебресурсів, груп і сторінок у соціальних мережах, підтримувати діалог і взаємодію з громадянами і громадськими організаціями. На думку С. Зелінського, новий функціонал державного службовця, який впливає з процесу цифровізації публічного управління, вимагає формування нових підходів до компетентнісної моделі їх підготовки і підвищення кваліфікації. Через що на перше місце виходять навички володіння цифровими компетентностями, помноженими на постійне вдосконалення soft skills [1].

С. Зелінський, спираючись на низку проведених досліджень, стверджує, що на сьогодні стан цифрової грамотності державних службовців є цілком задовільним. Це певною мірою пояснюється активізацією відповідних навчань в системі підвищення кваліфікації публічних службовців. Також вчений констатує, що є певний позитив і в тому, що публічні службовці активно користуються сучасними онлайн-інструментами спілкування, займаються саморозвитком цифрових компетентностей, намагаються з'ясувати рівень власної цифрової грамотності та розуміють необхідність постійного навчання [1].

Таким чином, впровадження цифрових технологій у держуправління є одним із основних завдань соціально-економічного розвитку нашої держави. Інноваційне та доцільне використання цифрових технологій являється базою створення єдиного інформаційного простору. З огляду на вищезначене, можна констатувати, що широке застосування у практичній діяльності

державних службовців цифрових технологій уможлиблює підвищення їх іміджу та якості сфери державного управління загалом. Отже, необхідним вважаємо здійснення аналізу світового досвіду підходів до цифрової трансформації та імплементація їх в економіку України.

### Література

1. Зелінський С. Деякі аспекти цифрової грамотності публічних службовців. *Публічна служба*. 2021. URL: <https://buhgalter.com.ua/articles/derzhavna-sluzhba/deyaki-aspekti-tsifrovoyi-gramotnosti-publichni-sluzhbovtiv/> (дата звернення 10.03.2025).
2. Зелінський С. Е. Цифрова грамотність і цифрова освіта: порядок денний розвитку інформаційного суспільства. *Держслужбовець*. 2021. № 1. С. 34–36.
3. Іщенко А. М., Сінчук А. А. Формування позитивного іміджу державних службовців в Україні в умовах цифрової трансформації. *Інвестиції: практика та досвід. Державне управління*. 2021. № 24. С. 108–114.
4. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 10.03.2025).
5. Копняк К. В., Покинйчереда В. В. Формування цифрової компетентності державних службовців у процесі фахової підготовки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. URL: [http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10\\_2021/33.pdf](http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2021/33.pdf) (дата звернення 10.03.2025).
6. Матвейчук Л. О., Польовий П. В. Цифрова компетентність публічних службовців: теоретична площина. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. Т. 33 (72). № 2. С. 55–64.
7. Положення про Міністерство цифрової трансформації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 року. № 856. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#n12> (дата звернення 10.03.2025).

8. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#n93> (дата звернення 10.03.2025).

9. Сіماشко І. П. Формування позитивного іміджу державного службовця. *Публічне управління та адміністрування* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. проблемам публічного управл. Житомир, 2020. С. 817. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/15.-publichne-upravlinnya-ta-administruvannya.pdf> (дата звернення 10.03.2025).

10. Сінчук А. А. Формування іміджу державного службовця в умовах цифрових трансформацій: зарубіжний та український досвід. Київ, 2021. 86 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/9c08cc4b-4325-4149-b01a-35a8d99dbfaa/content> (дата звернення 10.03.2025).

11. Центр дистанційного навчання. Національна Академія державного управління при Президентові України. URL: <https://ipacs.knu.ua/dlc/> (дата звернення 10.03.2025).

12. Цифрова грамотність державних службовців 1.0. на базі інструментів Google. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/civil-servants> (дата звернення 10.03.2025).